מז: השולח פרק רביעי גיטין

עין משפט נר מצוה

קנח א מיי׳ פ״ג מהל׳ תרומות הלכה כ ועי״ש כ״מ [טוש״ע יו״ד סי׳ שלח סעי׳ יח]:
קנט ב ג ד ה מיי׳ פ״ד מהל׳ גיטין הל׳ ו סמג עשין קלו קמ: קם ו מיי׳ שם הל׳ ח:

תורה אור השלם

1. וְשָׁמַחְתָּ בְּכָל הַטּוּב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְלְבֵיתֶךָ אַתָּה וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ: דברים כו יא
2. וּלְקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: דברים כו ב

תוספות ריי״ד

בן כ׳ וחברו לנו שאינה אילונית בוודאי אלא א״כ הגיעה לכ׳ שנה ונולדו בה סימני אילונית ולא הביאה שתי שערות ואפילו אם תביאם לאחר מיכן כיון שנולדו בה סימני אילונית ועברו כ׳ שנה אינן כלום ואם הגיעה לכ׳ שנה ולא הביאה שתי שערות ולא נולדו בה סימני אילונית היא בספק עד ל״ו שנה שהיא רוב שנותיה אם תביא שתי שערות הרי היא ככל הנשים ואם יולדו בה סימני אילונית או תשהה עד רוב שנותיה ולא תביא שתי שערות היא אילונית גמורה ימתני׳ בפ״ק ביבמות דתנן צערתה מותרת בכון שנמצאת אילונית גמורה שהיא בת כ׳ ולא הביאה שתי שערות נולדו בה סימני אילונית או שהיא בת ל״ו שנה ולא הביאה שתי שערות זו היא אילונית גמורה שקדושיה קדושי טעות וצרתה מותרת ימתני׳ דהכא בספק אילונית בגון שהיא בת כ׳ ולא הביא שתי שערות ועדיין לא נולדו בה סימני אילונית דבעלה חוששת שמא תהיה אילונית ומוציאה בגט מפני שעדיין לא החזקה אילונית גמורה או בסימנין או ברוב שנים שיהו קידושיה קידושי טעות לצאת בלי גט ר׳ יהודה אומר לא יחזיר פי׳ שמא הנשא לאחר ויחלד ויאמר אילו הייתי יודע שכן אפילו נותנים לי ק׳ מנה רא הייתי מגרשך לפיכך אומרים לו קודם גירושין הרי יודע שהמוציא את אשתו משום אילונית לעולם הוא אסור להחזירה ואע״פ שמהבהר שאינה אילונית כדי שלא יוכל לקלקלה וחכ״א יחזיר דלא חיישי לקלקולא ושכמגרשה אינו ניתן לה כתובה מפני שהיא ספק אילונית והמע״ה הילכך אם נישאת לאחר והיו לה בנים והיא הוכעת כתובתה כן הראשון מפני שכבר נתברר שאינה אילונית א״ר יהודה אומר לה שתיקותיך יפה מדריבורין שלא יקלקלך שאע״פ שהודענו לו שאף אם לא תמצא אילונית לא יחזיר יכול לומר מפני הספק נישאתיה ולא חשתי בחזירה ואתתי לה גט בכל לב אבל לא ידעתי שתלד ואתחייב בכתובה׳ שאילולי כן לא הייתי מגרשה ונמצא גט בטל וביניה ממורים. עיין בערך ל״ד בס״ה: ומקשה למימרא (מאי) ד״ר יהודה חייש לקלקולא ורבנן לא חיישי לקלקולא והא איפכא שמענא להו דתנן המוציא את אשתו משום ש״ר לא יחזיר משום נדר לא יחזיר ר׳ יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר ושלא ידעו בו רבים יחזיר אלמא ר״י יהודה לא חייש לקלקולא ורבנן חיישי לקלקולא והתם בנדר אם לא הודר ביבים ט) הוא דאמרינן שאם הוא צריך חקירת חכם להתירו ואין הבעל יכול להפר ס״ל כר׳ אלעזר דאמר אין אדם ריצה שתחבצה אשתו בכ״ד ולהלכ לא מצי מקלקל לה ובאינו צריך שהבעל יכול להפר ס״ל כר׳ מאיר דאמר יחזיר ר״נ והוא יכול להפר לפה לא הפר ולא מהימן ליפר לא ידעתי שהייתי יכול להפר: מאן חכמים דאמרי יחזיר ר׳ כאיר הוא דאמר בעינן תנאי כפול והכא במאי עסקינן בדלא כפליה לתנאיה פי׳ שלא אמר לה אלא משום אילונית אי מוציאך ולא אמר לה אילולי כן לא הייתי מוציאך דכמאן דלא אמר לה מידי דמי דאפילו בתנאי גמור אינו כלום דלית ליה מכלל הן אתה שומע לאו שאם אמר לה הרי זה גיטיך ע״מ שתתני לי ר׳ זוז עד ל׳ יום אע״פ שלא נתנה

טבל וחולין מעורבין זה בזה. פי׳ בקונטרס מין לך כל מטה ומטה שאין מניח טבל ומניח מולין ולריך לעשר מיניה וניה ולא ממנו על טבל גמור ולא מטבל גמור עליו מפני שמפרים מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב אבל כי מפרים מיניה וניה מעשר מן החיוב שבו על החיוב שבו ומן הפטור שבו על הפטור שבו ולפילו מלקו לקומות הן לא משכחת למייתי כוותיה אלא מד כר מד הא לפילו למ״ד מין בריבה יש לו נוחלי תלק בו דמחייב בכוכרים והמוחר שהוא חולין מלי מקדיש ליה כדאמרינן בפרק הפפינה (ב״ב דף פט:) ודוחק לומר דלא משכחת דמייתי בכוריס כהלכתן אלא ׳יערך להקדיש קאמר דליעבד מעמד לא מייתי כלל קאמר ועוד נפ׳ ים בכור (בכורות דף מח:) גבי ממש קאמר ולפי מלעיס ולא מלי ממש קאמר דכו״ע לית להו דרב אסי דאמר האחין שחלקו מחלה לוקחות ומעלה לקומות מעמש אבל לי לקומות הן פטורין אפי׳ למ״ד ממש ולפילו מלי ממש דאפי׳ מלי ממש ליכא לכך גלוחה דאין מקנה לטבל זה דכיון דאין בריבה שמא הגיע לו כל מלקו של עובד כוכבים או מלי ולא ידעי׳ כמה ולא מעשר מיניה וניה שמא מעשר מחלקו והשאר שלו עובד כוכבים או לא מיפכא לו מקלתו ומיהו יכול למקנן ליפרים עליו ממקום אחר ויפרים גם עליו ממקום אחר ואחרין אחרון מקולקל עד שלא ישאר כי אם מעט וכל המעשרות והתרומות יתנם לכהן וללוי: **ולביתך** מלמד שאדם מביא בכורי אשתו. ופ״ת והא מן התורה אין נוטל פירות בנכסי אשתו אלא מדקנסת דרבנן נעלמה היא פ״ק דע״ב גזירת הכתוב הוא ויש לומר דרך נשים שנותנות פירות לבעליהן וכי תלי גוונא לחייבי קרא ונכעין זה אמרינן בריש קידושין (דף ז.) לי כתב רחמנא מעשה ידיה למיהב דקא מיזמנא מיניה ופ״ג דמלאורייתא לית מיב במזונות כמו שלא לחורתא למילתא הוא שהוא זן תחתה: **מתה** אין לא מתה לא. ופ״ת מלי מלי קונה לכי יחתן לא מתה בתנא דשמעתין ול״ל לחיכא לגוחקמה כמתה כי לן ופ״ת ולימי להך דמתה כשלא זכתה לתשה פירות נכסיה לבעל ועוד דהוה ליה לקונה פירות בזוק ואפ״כ קנה שדה לחיגו קונה כלאמרי׳ א) במסכת בכורים (פ״ח) אבל גריס לקיש שניו לו פירות מחילה אחי שפיר דמתה מניה וקונה כיון דמעיקרא חגיד נה לפירות: **בצרן** ושיגרן ביד שליח. פי׳ רבינו שמואל בהספינה (ב״ב פט:) בגרן הבעל ושגרן ביד שליח לתם בגרן שליח והניחן השליח בירושלים שליח ודאי יכול לקרות בתחן במסכת בכורים (פ״ג מ״ה) אבל הבעלים קורין ליכולין לומר הבה בכתפי דשלוח של תם כמותו ויכול לקרות הבה בכתפי ונו׳, ומיהו שליח שלמד בגרן אינו יכול לקרות בתחן שלא כדין אלא כשהוא שליח לדבר מצוה, והא ליכא למימרך דמשכחה נמי יפטר, שהרי בקונקרט קבעו בתחן בתם׳ בכורים (שם).

מסורת הש״ס

עכל וחולין מעורבין. מין לך כל מטה ומטה שאין מניח טבל ומניח מולין שאלק העובד כוכבים פטור ואף לאחר שאלקו התכואה הלוקח מן העובד כוכבים צריך לעשר וישראל צריך לעשר אח שלו מיניה וניה ולא ממנו על טבל גמור ולא מטבל גמור עליו מפני שמפרים מן הפטור על החיוב ומן החיוב על הפטור שכל כי מעשר מיניה וניה מעשר שלם ממלא מעשר מן החיוב שבו על החיוב שבו ומן הפטור שבו: **של ישראל חייב.** לאחר שאלקו הוי של ישראל טבל גמור ומעשר ממנו על אחר ומאחר עליו דים בריבה ושל עובד כוכבים פטור לגמרי ותע״ק מין בריבה ואפילו אלקו אלקות הן בקרקע ואפילו לאחר שאלקו מיחייב ליקח ולהניח. ולא דמי למעשר דאפילו לאחר שאלקו של עובד כוכבים פטור מן מיחייב לעשר על אלקו של עובד כוכבים דמעשר טבל ואפר ליה בגמרא ולאו מלוה דרמיא עליה היא אלא מן מוכן דקא משמרחי ליה אבל ביכורים מלוה דרמיא עליה היא: **שמי שקנוס** חוו. כלומר לעולם מדאורייתא מיחייב והא דקתני מפני תיקון העולם משום דמעיקרא משום סייג תקנו אלא ליקח ולהניח כדמפרש ואזיל לפיכך הוצרכו לאחזר ולתקן ולהעמידה כדין תורה: **וסכרי כקדושפיייהו קיימין.** אין אנו יודעין בדבר: **משקקען ביד עובדי כוכבים.** אלא היה אחר ופודה אותה: **תקינו דלייהו.** כדי שיטול ויפדנו: **סמוכר שדהו לנכרים.** שאלל הלוקח פירות עד עשר שנים ואחזור הקרקע לבעליה וכזמן שאין היובל נוהג ושבט גד שגלו ממילה מעבר הירדן ע״י סנחריב עד מרבות ירושלים לפי כומן שיובל נוהג אפשר מכירה לפירות היא שהרי סופה לאחזר כשנים, וכן היכל דמים בדרך לא היא לקיחה ונמכר הכאה בתחר, אבל היכל דבנין שליח ואחזור לעולם אלא כשהוא שליח לדבר מלוה שאין יכול לומר אלך ואמכור לך ואקח לך אחר שאין בדעתו לחזור ולקח אלא לפי שעה ולא נתחר לו ה׳ וכ״ע בנין שיכולין לומר לשליח דבעור לי מקרייה. והא ליכא למימרך דמשכחה נמי יפטר, שהרי בקונקרט קבעו בתחן בתם׳ בכורים (שם).

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) תוס׳ ד״ה מקח אין לא מקח לא וכ״ל וכי כמאמרינן במסכת בכורים. ביבמות כל״ל ועי׳ תמ״ים פ״ב מהל׳ ביכורים הלכה יד וכ״מ שם ושם הוסיף דמניה ולא מכר בקונה ודוק:

מוסף רש״י

המוכר שדהו לפירות. ביתמל׳ ליקח פירותיה כ׳ ג׳ שנים ואחר זמן מחזיר לבעלים (ב״מ צו.). **מביא וקורא.** מביא בכורים וקורא למרי תוכך אני יכל הפרכה, ויקורא פרי האדמה אשר נתת לי ה׳ אלהי, כי הנה הבאתי את הראשית, לקיים פרי האדמה אשר נתתה לי, דקיים פירות בקנן הגוף (שם). **מביא ואינו קורא.** שאינו יכול לקרות האחמה אשר נתתה לי, ומיהו נהכאתה מצוה מהלכך, שהרי מיעבד לי יוקרא הקרקע לפירותיו (השכ״ם כ״ב קכ״ו). **בצרן ושגרן ביד שליח.** לו שמת שליח בדרך, שהשליח עלמי בקרן ומת בתלי הדרך ומיהו שליח לאחר מחתיו על בירושלים, לו שהשלוחו הבעלים עלמן משם ואילך, מביא ואינו קורא. לן הבעלים קורין כמפרש בשמעתא (השכ״ם כ״ב פא:). ולקחת והבאת. דכתיב ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא, ומפי ולקחת קרא יתירא הוא, דמלי למימרך והבאת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא, ומדכתיב והבאת משמע דבעינן שיהא מביא בידו ושגמר כל הטוב וגו׳: **כיצוי אמר.** שגלגל הקרקע מלוג שהכניסה לו אשתו לפירות: **שאני אמר רבינא ונלייתך.** ומפלגינן לרבוי ס״מ קרן פירות לאו בקרן הגוף: **מכא.** לכי היכי דלאמעוטינן להכא בקרן הגוף דמי הוא הדין בעלמא: **ומעמ שמחה אשתו.** וירבה הוא ונקה גוף הקרקע: **ליעור משום דרבי יוסי בר חנינא.** לאמר בעינן לקיחה והבאה בתחר וה״ג לבעי לקיחה והבאה בתחר קמ״ל: **ומת שליח בדרך.** ומזר והניחן הוא בעלמא: **מכיא ואינו קורא.** ופ״ת לומר שהניחו שליח אחר לאפוי לן מת שליח לתשון אינו קורא לתנן׳ התאה וטומטום ואנדרוגינוס והשליח מניחן ולא קולחין שאין יכולין לומר אלך ואמכר לי: בזמן

כתיב ושמחת בכל הטוב וגו׳: **כיכוי אמר.** שגלגל הקרקע מלוג שהכניסה לו אשתו לפירות: **שאני אמר רבינא ונלייתך.** ומפלגינן לרבוי ס״מ קרן פירות לאו בקרן הגוף: **מכא.** לכי היכי דלאמעוטינן להכא בקרן הגוף דמי הוא הדין בעלמא: **ומעמ שמחה אשתו.** וירבה הוא ונקה גוף הקרקע: **ליעור משום דרבי יוסי בר חנינא.** לאמר בעינן לקיחה והבאה בתחר וה״ג לבעי לקיחה והבאה בתחר קמ״ל: **ומת שליח בדרך.** ומזר והניחן הוא בעלמא: **מכיא ואינו קורא.** ופ״ת לומר שהניחו שליח אחר לאפוי לן מת שליח לתשון אינו קורא לתנן׳ התאה וטומטום ואנדרוגינוס והשליח מניחן ולא קולחין שאין יכולין לומר אלך ואמכר לי: בזמן

א) טבל וחולין מעורבין זה בזה דברי רבי שמעון בן גמליאל אומר של עובד כוכבים פטור ושל ישראל חייב עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר יש ברירה ומר סבר אין ברירה אבל דכולי עלמא יש קנין לעובד כוכבים בא״י להפקיע מיד מעשר הבא נמי בסוריא וקסבר ב׳ביבוש יחיד לא שמיה ביבוש אמר רב חייא בר אבין ת״ש המוכר שדהו לעובד כוכבים לוקח ומביא ביכורים מפני תיקון העולם מפני תיקון העולם אין מדאורייתא לא אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא הוו מייתי מדאורייתא כיון דחזו דקא מקרי ומזבני דסברי בקדושתייהו קיימן תקינו להו דלא ליתו כיון דחזו דמאן דלא סגי ליה מזבן וקא משתקען ביד עובדי כוכבים הדר תקינו להו דליתו איתמר ג׳המוכר שדהו לפירות ר׳ יוחנן אמר מביא וקורא ריש לקיש אמר ד׳מביא ואינו קורא רבי יוחנן אמר מביא וקורא ה׳קנין פירות בקנין הגוף דמי ר״ל אמר מביא ואינו קורא ו׳קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי איתיביה ר׳ יוחנן לר״ל ז׳ולביתך ח׳מלמד שאדם מביא ביכורי אשתו וקורא א״ל שאני התם דכתיב ולביתך ואיבא דאמרי איתיביה ר״ש בן לקיש לר׳ יוחנן ולביתך מלמד שאדם מביא ביכורי אשתו וקורא התם הוא דכתיב ולביתך אבל בעלמא לא אמר ליה טעמא דידי נמי מהכא קאמינא איתיביה ט׳היה בא בדרך וביכורי אשתו בידו ושמע שמתה אשתו מביא וקורא מתה אין לא מתה לא ה״ה דאע״ג דלא מתה ומתה אצטריכא ליה סד״א ליגזור משום דרבי יוסי בר חנינא י׳דאמר ר׳ יוסי בר חנינא יבצרן ושגרן ביד שליח ומת שליח בדרך מביא ואינו קורא שנאמר ב׳ולקחת י׳והבאת עד שתהא לקיחה והבאה באחד קמ״ל ואזדו לטעמייהו דאיתמר המוכר שדהו בזמן

מעובדי כוכבים ולא הזה להו למיפרעינהו אהו וקא נרבי להו פי׳ היו שוכים אותם לעבדים בעבור חובם אחר לקמיה דרב הונא אמר להו הא תנן המוכר את עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים אין פודין אותם א״ל ר׳ אבא למתניו רבינו והוא שמכר ושנה ושלש א״ל הני מילי דעבדי הכי. ההוא גברא דזבין נפשיה ללודאי אתא לקמיה דר׳ אמי א״ל (ע״ש שיך דף מ ע״ב) פירקן אמר להו תנן המוכר את עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים אין פודין אותם אבל פודין את הבנים משום קלקולא וכ״ש הכא דאיכא קטלא אמרי ליה רבנן לר׳ אמי האי ישראל מומר דקא חזי ליה דאכיל ובילות אמאי לא אימור להיאנוס הוא דאליבא דהא זמנין דאיכא איסורא והתירא קמיה דשביק התירא ואכיל איסורא אמר ליה זיל לא שבקי לי דאפרקינך פי׳ ופ״ל כמאן דאמר בריש פרק אין מעמידין פומר לאכול נבלה להיאבון מחזירין לו אבידה: **מתני׳** המוכר שדהו לעובד כוכבים וחזר ולקחה ממנו ישראל הלוקח מביא בכורים ממני תיקון העולם. פי׳ כגון שחזר ישראל ולקחה ממנו מליאה פירות ופשטה דמתני׳ משמע דמדאורייתא לא מיחייב האי לוקח להביא ממנו בכורים שכיון שחנטו הפירות כרשות עובד כוכבים כאילו חנטו בח״ל דמי דיש קנין לעובד כוכבים בא״י להפקיע מיד מעשר אבל מפני תיקון העולם שלא ילמדו ממנו ויעשו מלהביא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com